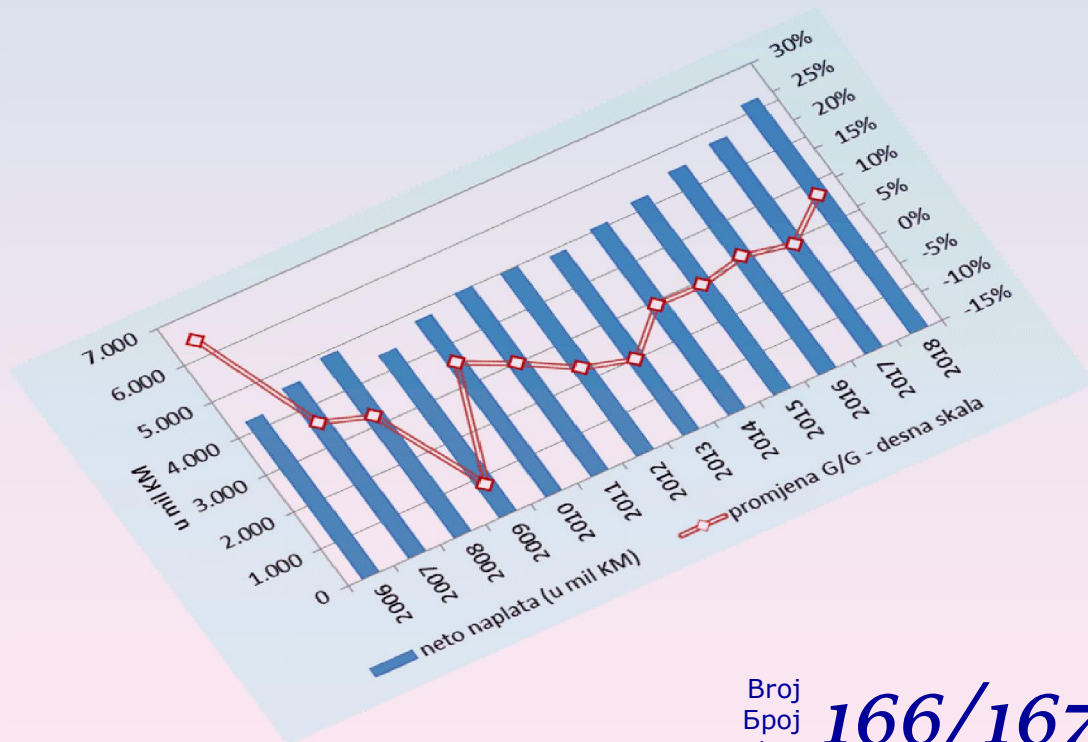

Macroeconomic Unit of the Governing Board of the Indirect Taxation Authority

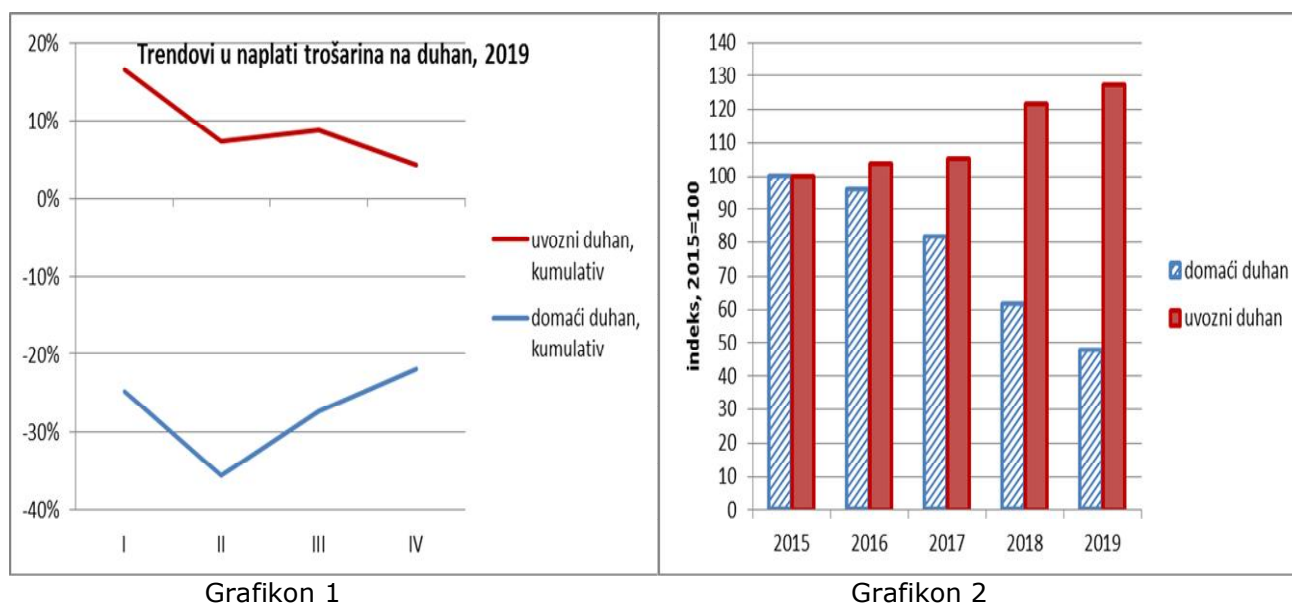
ОМА Билтен

Broj
Број
Number **166/167**

Uz ovaj dvobroj

Prema preliminarnom izvještaju UNO u travnju 2019. neto naplata prihoda od neizravnih poreza je bila veća za 65,3 mil KM ili za 13,6%. Neto efekti za prva četiri mjeseca 2019. iznosili su 156,9 mil KM, što predstavlja rast od 8,4% u odnosu na neto naplatu u istom razdoblju 2018. Glavni generator rasta prihoda u prva četiri mjeseca 2019. je PDV, kojeg je naplaćeno 86,4 mil KM više nego 2018., s tim da se očekuju i veći efekti nakon usklađivanja neusklađenih prihoda od cca 34,2 mil KM. Pozitivni efekti su ostvareni i u naplati trošarina na derivate nafte i putarine, te u naplati prihoda od carina. Prihodi od trošarina na duhanske prerađevine su u travnju zabilježili pad od 8,2%, čime je anuliran rast u prvom kvartalu 2019.

Poboljšanje trenda naplate trošarina na domaće duhanske prerađevine (Grafikon 1) može navesti na zaključak da se situacija u naplati domaćih trošarina popravlja. Međutim, treba imati u vidu efekat niže osnovice, odnosno snažan pad prihoda na domaće duhanske prerađevine u 2018.godini. Ukoliko se kao bazna godina uzme 2015., kao prva cjelovita godina nakon posljednje izmjene politike oporezivanja duhanskih prerađevina (u primjeni od 1.8.2014.), nominalne usporedbe ukazuju da je naplata trošarina na domaće duhanske prerađevine u razdoblju siječanj-travanj 2019 prepolovljena u odnosu na isto razdoblje 2015, dok je na uvezene duhanske prerađevine naplaćeno 27% više prihoda od trošarina (Grafikon 2).

dr.sc. Dinka Antić
šef Odjeljenja

Sadržaj:

Projekcije prihoda od neizravnih poreza za razdoblje 2019-2022

2

tehnička obrada : Sulejman Hasanović, IT suradnik
lektor : Darija Komlenović, prof. anglistike

Projekcije prihoda od neizravnih poreza za razdoblje 2019-2022

Sažetak

Relativno malo vremena je prošlo od objavljivanja posljednjih projekcija prihoda od neizravnih poreza (listopad 2018. godine). Direkcija za ekonomsko planiranje (DEP) je u ožujku 2019. godine objavila revidirane projekcije makroekonomskih pokazatelja, u kojima nije bilo značajnijih izmjena indikatora za 2018. godinu. U vrijeme izrade DEP-ovih projekcija još uvijek nisu bili dostupni zvanični podaci iz nacionalnih računa za 2018. godinu, ali su na bazi dostupnih podataka za prva tri kvartala 2018. godine i kratkoročnih statističkih pokazatelja za četvrti kvartal procijenili da je u 2018. ostvaren realni rast BDP-a od 3,3%, što je nepromijenjena razina u odnosu na njihove projekcije iz rujna prošle godine. Sa druge strane, projekcije realnog rasta BDP-a za 2019. godinu revidirane su naniže, sa 3,5% na 3,1%. Pomenute korekcije u DEP-u pojašnjavaju usporevanjem ekonomskog rasta u EU u drugom polugodištu 2018.g., te kod važnih trgovinskih partnera BiH kao što su Njemačka i Italija u posljednjem kvartalu 2018. godine, ističući relevantnost navedenih kretanja na ekonomiju BiH. U narednim godinama se, prema projekcijama DEP-a, očekuje nastavak trenda ekonomskog rasta u BiH, a projekcije realnog rasta u 2020. i 2021. ostale su nepromijenjene u odnosu na njihove projekcije iz rujna 2018.

Prema projekcijama Odjeljenja za makroekonomsku analizu (u daljem tekstu Odjeljenje) iz listopada 2018., očekivalo se da će u 2018. godini biti prikupljeno 6.142,6 mil KM prihoda od neizravnih poreza. Pokazalo se da su projekcije bile relativno oprezne, s obzirom da je naplaćeno 6.220,8 mil KM ili 78,2 mil KM više prihoda. Projekcije su premašene na prihodima od PDV-a i trošarina na duhan zbog pozitivnih trendova naplate neto PDV-a u posljednjem kvartalu 2018., te promjene strukture tržišta cigareta u korist uvoznih koja je donijela i promjene sheme naplate prihoda od trošarina.

Projektirani iznos naplate neto prihoda od neizravnih poreza za 2019. godinu iznosi 6.452,9 mil KM što je za 3,7% više nego u 2018. godini. Projektirana stopa rasta prihoda je za 1,1 p.p. viša od projekcija Odjeljenja iz listopada prošle godine. Najveći doprinos projektiranom apsolutnom rastu prihoda u 2019. godini od 232,1 mil KM imaju prihodi od PDV-a (140,4 mil KM). Slijede prihodi od putarina i trošarina sa projektiranim rastom od 35,7 i 35,4 mil KM respektivno. Projektirani rast prihoda od carina iznosi 15,7 mil KM. Ostatak godišnjeg rasta prihoda se odnosi na ostale i neusklađene prihode na JR UNO.

Projektirani iznos prihoda po vrstama za 2019. godinu čini osnovu za izradu projekcija za razdoblje 2020-2022. Projektirani rast prihoda od neizravnih poreza od iznosi 176,6 mil KM, 199,1 mil KM i 223,9 mil KM za 2020., 2021. i 2022. godinu respektivno. I u ovom razdoblju je PDV najveći generator rasta prihoda, s obzirom na njegov značajni udjel u prihodima od neizravnih poreza i stabilne stope rasta u skladu sa projekcijama rasta privatne potrošnje (DEP).

1. Osnove i pretpostavke projekcija prihoda od neizravnih poreza

Projekcije neizravnih poreza temelje se na projekcijama makroekonomskih pokazatelja DEP-a iz ožujka 2019. godine, a uzimaju u obzir trendove naplate neizravnih poreza, te tekuće vladine politike u oblasti neizravnog oporezivanja (*baseline scenario*).

1.1. Projekcije makroekonomskih pokazatelja, DEP, ožujak 2019

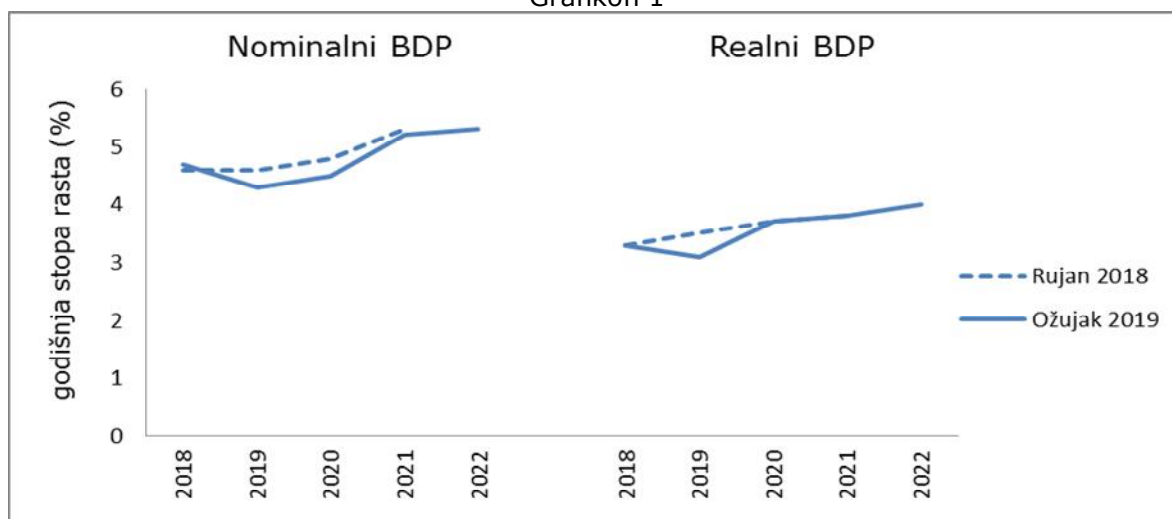
Prema projekcijama DEP-a u BiH se očekuje nastavak trenda ekonomskog rasta. U DEP-u procjenjuju da bi realna stopa rasta BDP-a u 2019. godini trebala biti nešto niža u odnosu na prethodnu godinu i iznositi 3,1%. Pod pretpostavkom očuvanja povoljnog eksternog okruženja, te implementacije strukturnih reformi u zemlji u 2020., 2021. i 2022. godini u DEP-u očekuju nastavak trenda ekonomskog rasta (Tabela 1).

Tabela 1. Projekcije rasta BDP-a, DEP, ožujak 2019

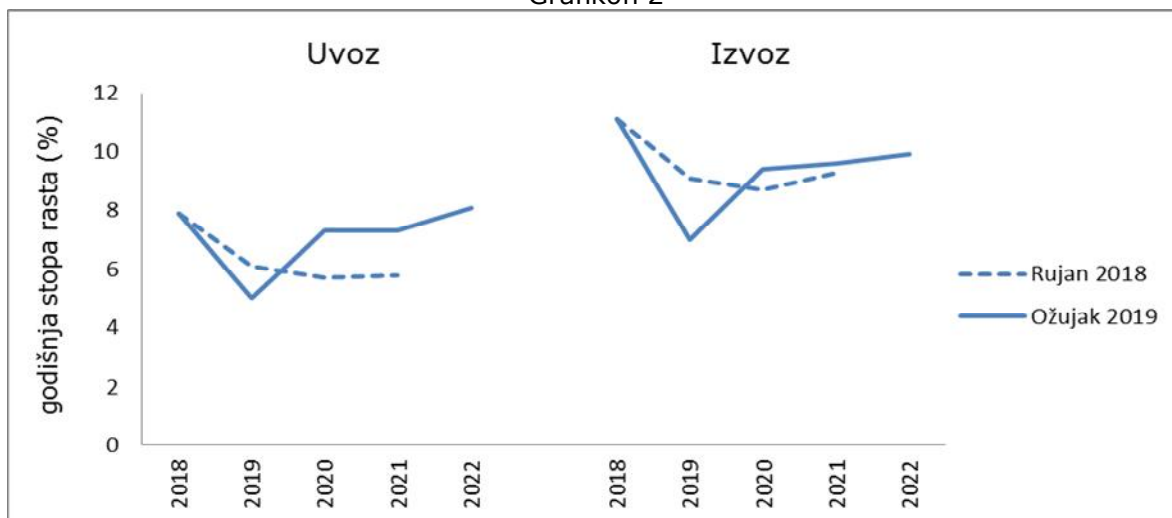
Projektirana stopa rasta BDP-a	2018	2019	2020	2021	2022
Nominalni rast	4,7	4,3	4,5	5,2	5,3
Realni rast	3,3	3,1	3,7	3,8	4,0

Projekcije prihoda od neizravnih poreza usko su vezane za projekcije BDP-a i njegovih komponenti. Svako odstupanje izvršenja parametara iz nacionalnih računa od njihovih projektiranih vrijednosti predstavlja rizik za projekcije prihoda. Grafički prikaz projekcija komponenti BDP-a relevantnih za projekcije neizravnih poreza, i njihovih promjena u odnosu na DEP-ove prethodne projekcije (septembar 2018. godine) prikazan je u nastavku ovog dokumenta (Grafikoni 1-3).

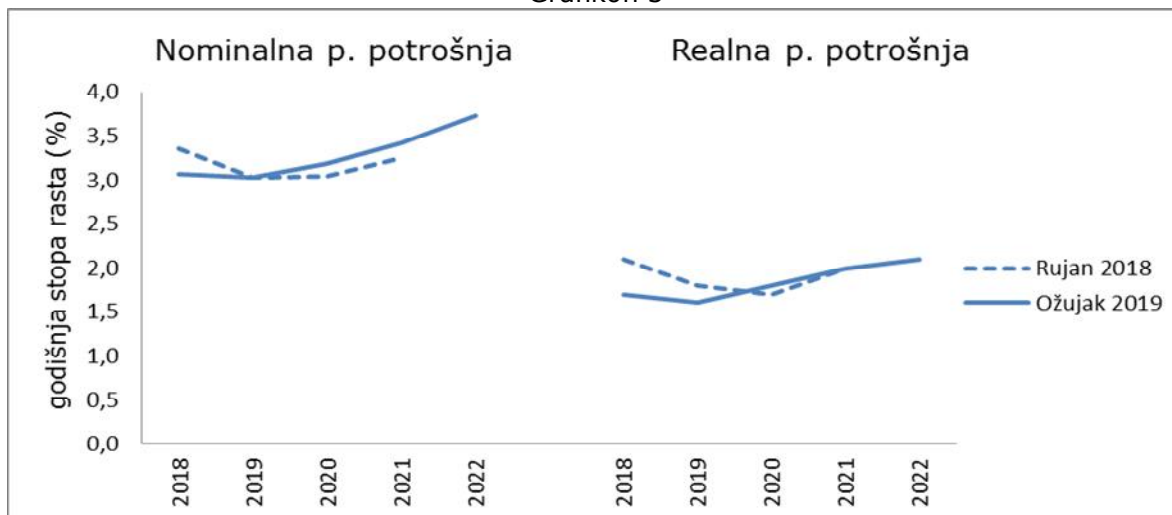
Grafikon 1

Grafikon 2

Grafikon 3

1.2. Tekuće politike u oblasti neizravnog oporezivanja

Obveze i sustav plaćanja PDV-a reguliraju se Zakonom o porezu na dodanu vrijednost ("Službeni glasnik BiH", br. 9/05, 35/05, 100/08 i 33/17).

Politika trošarina regulirana je Zakonom o trošarinama u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", br. 49/09, 49/14, 60/14 i 91/17). Projekcije prihoda od neizravnih poreza su zasnovane na pretpostavci nastavka harmonizacije trošarina na cigarete sa standardima EU i primjeni politike oporezivanja rezanog duhana prema izmjenama Zakona iz 2014. godine.¹ Politika trošarina na duhan u 2019. utvrđena je Zakonom o trošarinama i Odlukom² Upravnog odbora UNO. Očekuje se da će se zakonski plafon ukupne trošarine na cigarete od 176 KM/1000 cigareta za sve cjenovne kategorije cigareta dostići 2019. godine, čime bi bila okončana harmonizacija sa standardima EU u sferi oporezivanja cigareta³.

Zakonom⁴ o carinskoj politici u Bosni i Hercegovini uređuju se osnovni elementi carinske politike, te opća pravila i postupci koji se primjenjuju na robu koja se unosi i iznosi iz carinskog područja Bosne i Hercegovine.

Fazni proces liberalizacije vanjske trgovine BiH prikazan je na Grafikonu 4.⁵

Grafikon 4. Faze liberalizacije vanjske trgovine BiH

	CEFTA	EU, SSP			carinsko evidentir.				EFTA		EU, adapt. SSP
2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017

¹ Nova politika je u primjeni od 01.08.2014. (Izmjene Zakona o trošarinama u BiH „Službeni glasnik BiH“ br. 49/14)

² Odluka o utvrđivanju specifične i minimalne trošarine na cigarete i iznos trošarine na duhan za pušenje za 2019.godinu (Službeni glasnik BiH br. 75/18).

³ U parlamentarnoj proceduri se nalaze izmjene Zakona o trošarinama, koje je Upravni odbor UNO usvojio u 2018.godini, a koje podrazumijevaju uvođenje trogodišnjeg moratorija na povećanje specifične trošarine na cigarete, počevši od 2019. U međuvremenu je usvojena Odluka o utvrđivanju specifične i minimalne trošarine na cigarete i iznos trošarine na duhan za pušenje za 2019.godinu prema važećem Zakonu. S obzirom na očekivanja u vezi sa dostizanjem EU standarda u oporezivanju cigareta u 2019.godini eventualno usvajanje izmjena Zakona o trošarinama ne bi imalo stvarnih efekata na naplatu prihoda u razdoblju 2020-2022.

⁴ Novi Zakon o carinskoj politici ("Službeni glasnik BiH" br. 58/15) primjenjivaće se tek od avgusta 2019, a do tog datuma se primjenjuje stari Zakon o carinskoj politici ("Službeni glasnik BiH" br. 57/04, 51/06, 93/08, 54/10 i 76/11). Izuzetak je član 207. novog Zakona koji se primjenjuje od 25.04. 2018.

⁵ Više o liberalizaciji vanjske trgovine BiH u Antić, D. „Liberalizacija vanjske trgovine BiH (2007-2017): implikacije i komparativna analiza“, OMA Bilten 152/153, ožujak/tavanj 2018.

1.3. Trendovi naplate neizravnih poreza

Prikupljeni prihodi od neizravnih poreza pokazuju dugoročni trend rasta. Izuzeci su bili „krizna“ 2009. godina kada je ostvaren snažan pad prihoda od 9,9%, te stagnacija i blaži pad prihoda u 2012. i 2013. godini respektivno. U svim ostalim godinama zabilježen je rast prikupljenih prihoda na JR UNO (Grafikon 5). U 2006. godini je prikupljeno 4,1 mlrd KM neto prihoda od neizravnih poreza na JR UNO, a u 2018. godini je iznos neto naplaćenih prihoda uvećan za više od 50% (6,2 mlrd KM) u odnosu na 2006. godinu. Treba napomenuti da ovi iznosi ne uključuju zaostale uplate neizravnih poreza na račune entiteta, koji su u početnim godinama nakon uvođenja PDV-a bili značajniji.

Udio neizravnih poreza sa JR UNO u BDP-u je varirao proteklih godina. Nakon pada ovog udjela sa 18,8% u 2008. godini na 17,1% u kriznoj 2009.godini, od 2010. godine se kreće u rangu između 17,3% i 18,6%. Procjenjuje se da je u 2018. godini (projekcije BDP-a od strane DEP-a) iznosio 18,3%. Udio neizravnih poreza sa JR UNO u ukupnoj potrošnji je također varirao, a od 2014. godine pokazuje neprekidni trend rasta. Procjenjuje se da je u 2018. godini (projekcije potrošnje od strane DEP-a) iznosio 19,5%

Grafikon 5

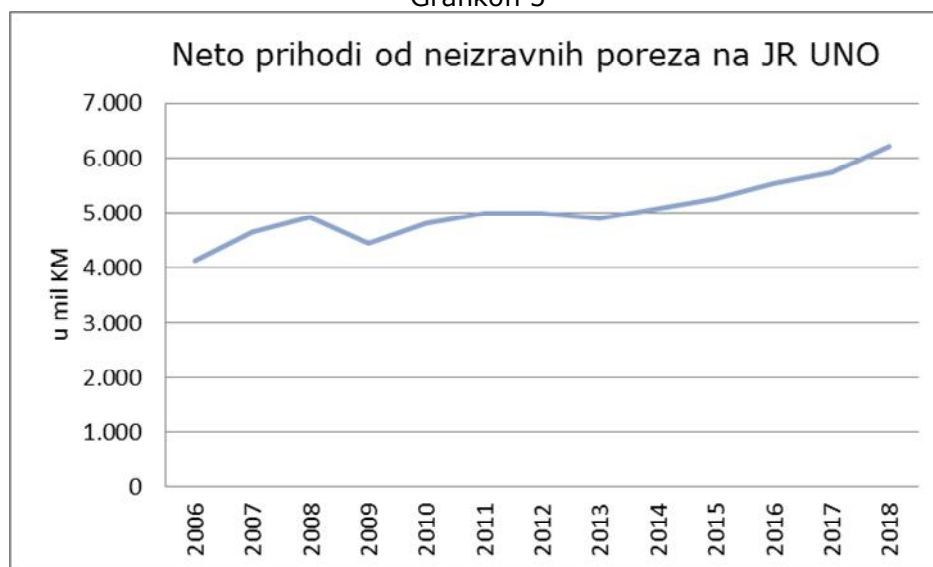

Tabela 2. Udio prihoda od neizravnih poreza sa JR UNO u BDP-u i ukupnoj potrošnji

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
% BDP-a	19,5	19,8	18,8	17,1	18,4	18,6	18,1	17,3	17,9	17,7	17,8	17,6	18,3
% potroš.	18,4	19,2	17,9	16,5	17,6	17,7	17,4	16,9	17,3	17,7	18,3	18,4	19,5

Izvor: Kalkulacija na osnovu podataka UNO, BHAS i projekcije DEP-a za 2018. godinu

1.3.1. Naplata u 2018. godini

Pregled naplate neizravnih poreza pokazuje da je u 2018. naplaćen rekordni iznos prihoda od neizravnih poreza od osnutka UNO od 6.220,8 mil KM, a stopa rasta je dosegla čak 8,6%. Visoka stopa rasta je bila očekivana imajući u vidu efekte izmjene Zakona o trošarinama. Da bi se u svrhu analize osigurala uporedivost naplate prihoda od neizravnih poreza u 2018. sa naplatom u 2017. potrebno je u cijelosti isključiti naplatu namjenske putarine, s obzirom na činjenicu da se skoro svi efekti izmjena Zakona o trošarinama (u primjeni od 1.2.2018.) odnose na namjensku putarinu. Iznos prihoda nakon isključivanja namjenske putarine predstavlja transfere prihoda prema budžetu institucija BiH, entitetima i Distriktu ("sredstva za raspodjelu"). Nakon isključivanja naplate namjenske putarine iz iznosa ukupno naplaćenih neizravnih poreza u 2017. i 2018. rast sredstava za raspodjelu u 2018. iznosi 4,7%. Budući da efekti izmjena Zakona o trošarinama uključuju i iznos PDV-a koji je naplaćen na dodatnu namjensku putarinu isključivanjem tog efekta stopa rasta sredstava za raspodjelu iznosi 4%. Stoga, može se zaključiti da su izmjene Zakona o trošarinama donijele 4,6 p.p. rasta prihoda od neizravnih poreza.

1.3.2. Naplata u prvom kvartalu 2019.g.

Ukupni prihodi

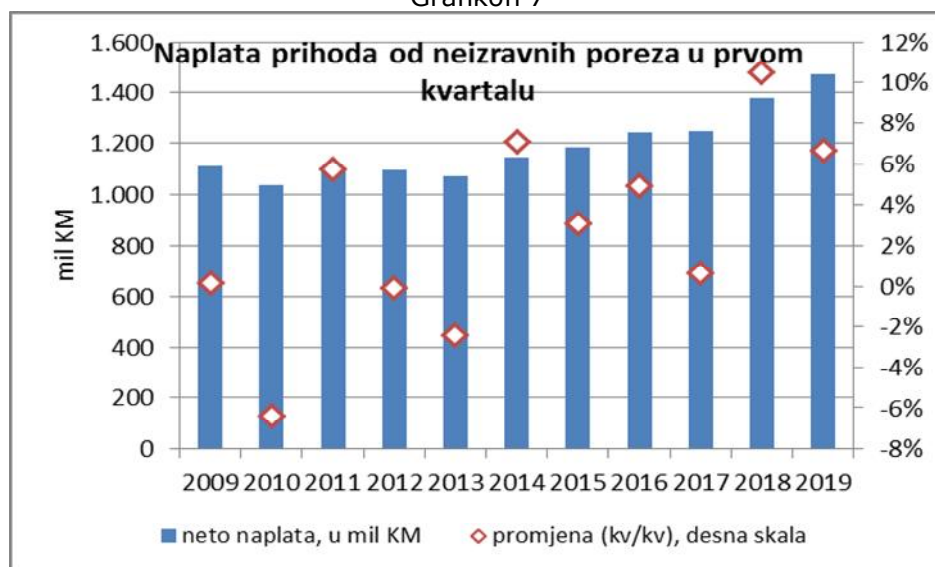
Prema preliminarnom izvještaju o gotovinskom toku na JR UNO je u ožujku 2019. naplaćeno 628,3 mil KM bruto prihoda od neizravnih poreza, što predstavlja povećanje od 9,2% u odnosu na ožujak 2018. Međutim, zbog povećanih isplata povrata PDV-a neto naplata je bila veća za 41,8 mil KM, odnosno za 9%. Na razini prvog kvartala 2019.godine bruto naplata je iznosila 1,823 mlrd KM, dok su isplate povrata bile veće za 30,2 mil KM u odnosu na prvi kvartal 2018. U konačnici, neto naplata prihoda od neizravnih poreza je bila veća za 91,7 mil KM od naplate u prvom kvartalu 2018. Visokom stopom rasta prihoda od neizravnih poreza od 6,6% nastavljen je trend pozitivnog rasta u pet posljednjih kvartala (Grafikon 6).

Grafikon 6

Grafikon 7

Usporedba nominalne naplate prihoda od neizravnih poreza u prvom kvartalu 2019. u odnosu na prvi kvartal 2018. ukazuje na zaključak da je i pored visokih isplata povrata neto naplata prihoda od neizravnih poreza u nominalnom iznosu bila najuspješnija od uspostave UNO (Grafikon 7).

Stopa rasta u prvom kvartalu 2019. je očekivano niža, s obzirom da je naplata prihoda u 2018. godini uključivala efekte povećanja stope namjenske putarine iz cijene naftnih derivata, u skladu sa izmjenama Zakona o trošarinama. Budući da se izmjene Zakona primjenjuju od 1.2.2018. naplata prihoda u siječnju 2019. sadrži i efekte povećane stope putarine. U strukturi ostvarenog rasta prihoda od neizravnih poreza od 6,6% u prvom kvartalu 2019. navedeni efekti su doprinijeli sa 1,4 postotna boda.

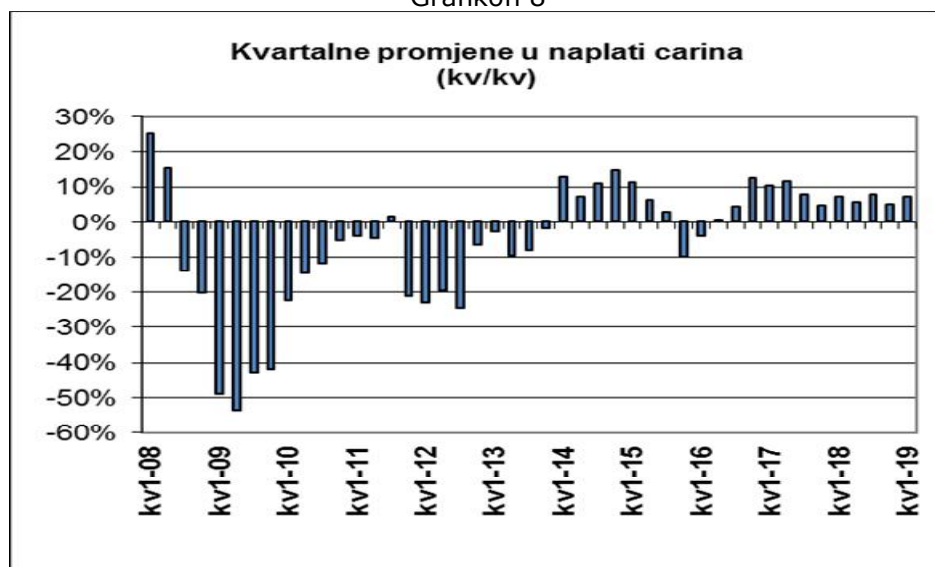
Analiza po vrstama prihoda⁶

Carine

Pozitivan trend u naplati prihoda od carina iz drugog polugodišta 2019. nastavljen je i u prvom kvartalu 2019., sa blagim rastom. Naplata carina je determinirana kretanjem uvoza iz EU u dijelu roba koji je ostao pod režimom carina i uvoza iz trećih zemalja. U siječnju su prihodi od carina pali za 2,5% u odnosu na isti mjesec 2018, dok je u veljači i ožujku zabilježen rast od 12,7% i 9,5%, respektivno, što je kvartalni rast povećalo na 7,2%. Pregled kvartalnih trendova u naplati prihoda od carina pokazuje da je i pored snažnih turbulencija zadržan pozitivan trend koji traje već dvanaest kvartala uzastopce (Grafikon 8).

⁶ Treba napomenuti da je u prvom kvartalu naplaćeno i 20,9 mil KM prihoda, koji budući da nisu usklađeni u IT sustavu UNO, nisu mogli biti uzeti u obzir u analizi naplate po приходima.

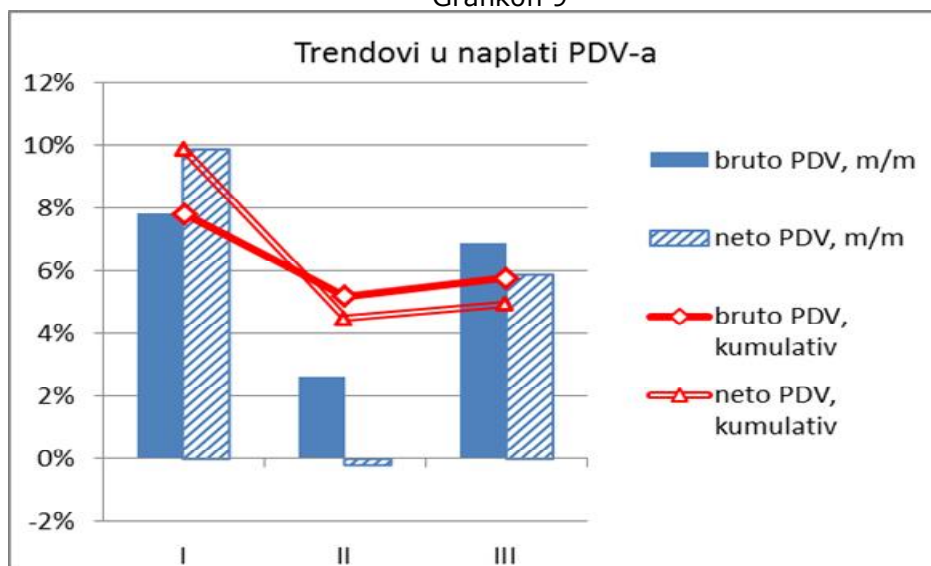
Grafikon 8

PDV

U prvom kvartalu 2019. nastavljen je trend pozitivnog rasta PDV-a iz 2018., ali sa skromnijim stopama rasta. To je i očekivano s obzirom da su na visoku stopu rasta PDV-a u 2018., između ostalog, utjecala dva faktora čiji je utjecaj ispoljen u 2018 – povećanje stope putarine i neto gotovinski način izvještavanja o naplati prihoda, koji nije obuhvatio kompenzaciju obveza za trošarine i putarine iz potraživanja po osnovu PDV kredita⁷. Mjesečna naplata PDV-a u prvom kvartalu je snažno oscilirala zbog oscilacija bruto naplate i povrata PDV-a. No, rast kumulativnog neto PDV-a od 5% na razini kvartala je i dalje iznad projekcija potrošnje.

Grafikon 9

⁷ Posljedica neto gotovinskog računovodstvenog izvještavanja je precjenjivanje naplate PDV-a i potcjenjivanje naplate prihoda od trošarina.

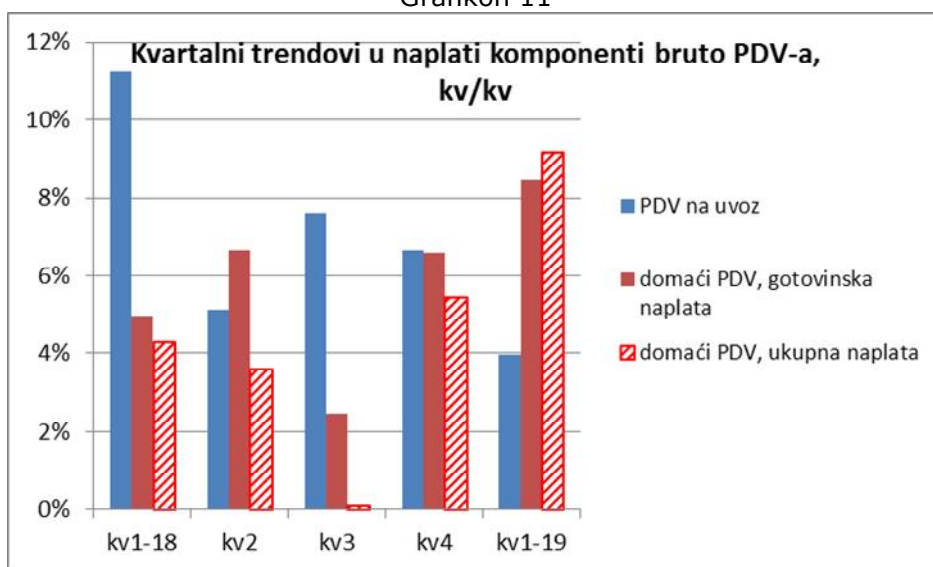
Iz pregleda kvartalnih trendova u naplati neto PDV-a može se uočiti da pozitivna kretanja u naplati PDV-a traju već tri godine u kontinuitetu, sa izuzetkom pada u četvrtom kvartalu 2018., koji je, velikim dijelom, posljedica prolongiranja isplate povrata iz jednog u drugi kvartal (Grafikon 10). S obzirom da je prema preliminarnom izvještaju UNO privremeno ostalo neusklađeno 20,9 mil KM mogu se očekivati i više stope rasta PDV-a u prvom kvartalu 2019.

Grafikon 10

Rast bruto PDV-a u prvom kvartalu 2019. rezultat je snažnog rasta domaćeg PDV-a od 8,4% i skromijeg rasta PDV-a na uvoz od 4% (Grafikon 11).

Grafikon 11

Potrebno je napomenuti da je naplata domaćeg PDV-a u 2018. bila precijenjena zbog neto gotovinskog izvještavanja o kompenzacijama obveza za trošarine i putarine sa PDV kreditom. Problem računovodstvenog evidentiranja kompenzacije poreza u 2018.g. je izražen i u 2019. godini, ali u smislu korištenja statističke osnovice za usporedbe. Zbog neopravdanog povećanja

domaćeg PDV-a u 2018. stope rasta u 2019. su potcijenjene. Da bi se dobila stvarna stopa rasta domaćeg PDV-a potrebno je isključiti iznos PDV kredita kojim su plaćene obveze za trošarinu i putarinu u 2018. iz iznosa domaćeg PDV-a. Nakon te korekcije stopa rasta domaćeg PDV-a u prvom kvartalu 2019. iznosi 9,2% (Grafikon 11, „domaći PDV, ukupna naplata“).

Usporedba povrata PDV-a u prvom kvartalu u 2019.g. sa 2018. ukazuje na povećanje povrata obveznicima od 8,7% ili +26,1 mil KM, dok je povrata međunarodnim projektima isplaćeno 4,6 mil KM više nego u istom razdoblju 2018. Pregled kvartalnih trendova isplate povrata PDV-a pokazuje velike oscilacije u 2018.godini. Nakon značajnijeg pada povrata u četvrtom kvartalu 2018.godine u prvom kvartalu 2019. isplate povrata su porasle za 8% (Grafikon 12). Pri tome, je prosječna stopa izdvajanja iz bruto PDV-a za isplatu povrata u prvom kvartalu 2019. za 1,4 postotna boda viša od prosječne stope u 2018., dok u odnosu na prethodne godine predstavlja maksimalni udio do sada.

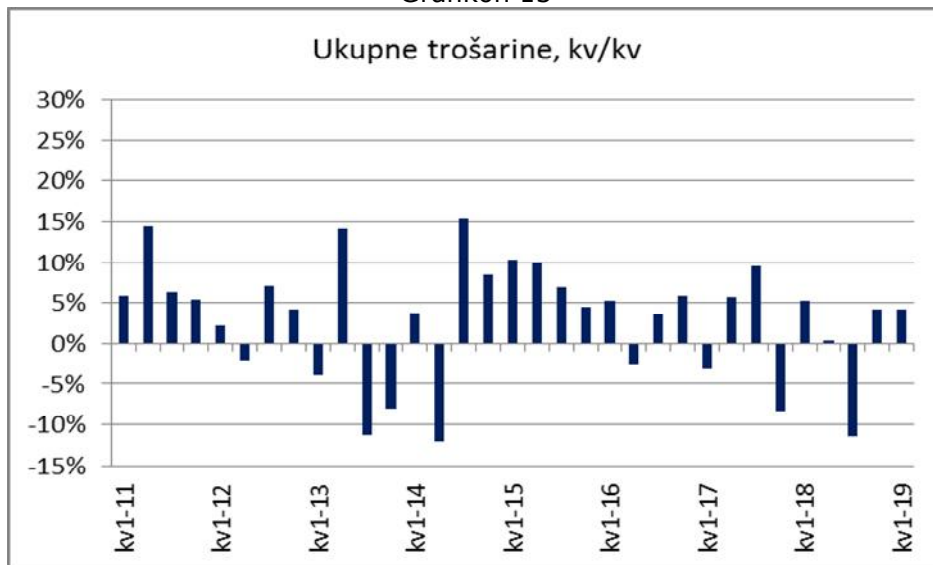
Grafikon 12

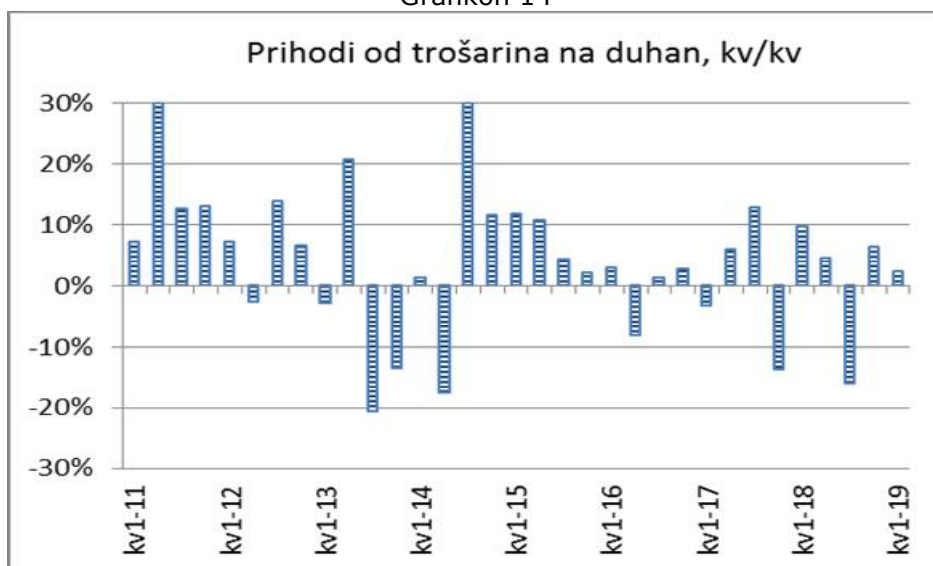
Trošarine i putarina

Nakon pada prihoda od trošarina u posljednja dva mjeseca 2018. u siječnju 2019. je ostvaren rast od 3,2%. Međutim, već u veljači je zabilježen pad naplate koji je kumulativne prihode sveo na razinu iz 2018. U ožujku je ostvaren snažan rast naplate od 13,2%, što je kumulativni rast povećalo na 3,9%. Kvartalni pregled pokazuje i snažne kvartalne oscilacije u naplati trošarina, koje su posljedica oscilacija u naplati trošarina na duhan i derivate nafte u posljednje tri godine (Grafikon 13).

Grafikon 13

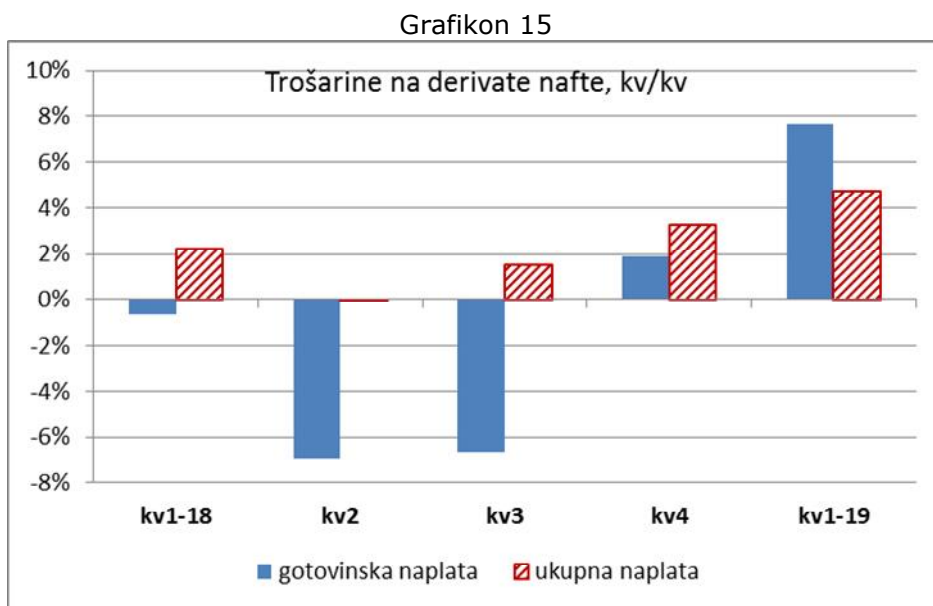
Grafikon 14

U ožujku 2019. je zabilježen je rast prihoda od trošarina na duhanske prerađevine, kako na uvozne tako i na domaće. Međutim, imajući u vidu da je domaća proizvodnja duhanskih prerađevina u 2018. bila prepolovljena, rast naplate u ožujku budi samo nadu da neće doći do gašenja preostale proizvodnje koju čine samo dva brenda cigareta. Zbog povećanja specifične trošarine na cigarete i rezani duhan 1.1.2019. došlo je do rasta maloprodajnih cijena cigareta i duhana. U takvim okolnostima rast naplate trošarina na uvozne duhanske prerađevine ukazuje na „puzajuće“ preuzimanje tržišta duhanskih prerađevina u BiH od strane velikih svjetskih kompanija postepenom supstitucijom domaćih cigareta cigaretama iz uvoza. Pored toga, treba imati u vidu da je rast maloprodajnih cijena cigareta u prosjeku značajno ispod onoga koji bi kompenzirao u cijelosti rast poreznog tereta na cigarete. Navedena cjenovna i tržišna strategija malobrojnih velikih duhanskih kompanija na BH tržištu rezultirala je rastom prihoda od trošarina na duhanske prerađevine u prvom kvartalu 2019. od 2,3% (Grafikon 14). Slijedom dosadašnjih poslovnih politika preuzimanje dijela dodatnog poreznog opterećenja na teret dobiti kompanija obično je

trajalo tek nekoliko mjeseci, a najdalje dva kvartala, tako da se ubrzo može očekivati rast maloprodajnih cijena cigareta, a potom i pojava negativnih efekata po potrošnju i naplatu trošarina.

Prema izvještaju o gotovinskom toku naplata prihoda od trošarina na derivate nafte je u prvom kvartalu 2019. bila veća za 7,7% u odnosu na isti kvartal 2018. (Grafikon 15). Međutim, imajući u vidu da je tokom 2018. bila česta pojava kompenzacije obveza za trošarine na derivate nafte PDV kreditom, da bi se sagledala stvarna kretanja naplate trošarina potrebno je uključiti naplatu trošarina kompenzacijom u osnovicu za usporedba. Nakon korekcije osnovice rast prihoda od trošarina na derivate nafte u prvom kvartalu 2019.godine je iznosio 4,7% (Grafikon 15, „ukupna naplata“).

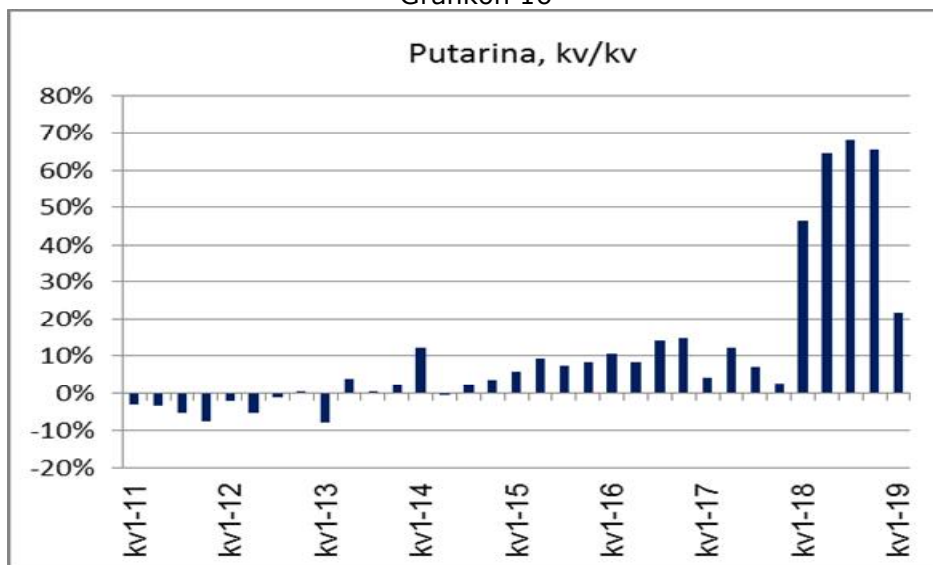

Korigirani trendovi ukazuju na zaključak da se povećanje poreznog opterećenja derivata nafte nije negativno odrazilo na potrošnju derivata u BiH. Naprotiv, ostvarene su značajne stope rasta potrošnje, a time i prihoda od trošarina, čak i u vrijeme snažnih turbulencija cijena nafte na svjetskom tržištu. Pored toga, višemjesečni remont Rafinerije je doveo do supstitucije potrošnje domaćih derivata nafte derivatima iz uvoza, što je ima za posljedicu pomjeranje strukture tržišta derivata u korist uvoznih derivata⁸.

Povećanje stope putarine na derivate nafte od 1.2.2018. donijelo je enorman rast prihoda od putarine u 2018.godini (Grafikon 16).

⁸ Udio prihoda od domaće trošarine na derivate nafte u prvom kvartalu 2019. u ukupno naplaćenim trošarinama pao je sa maksimalnih 44%, koliko je zabilježeno u 2010., na svega 13%.

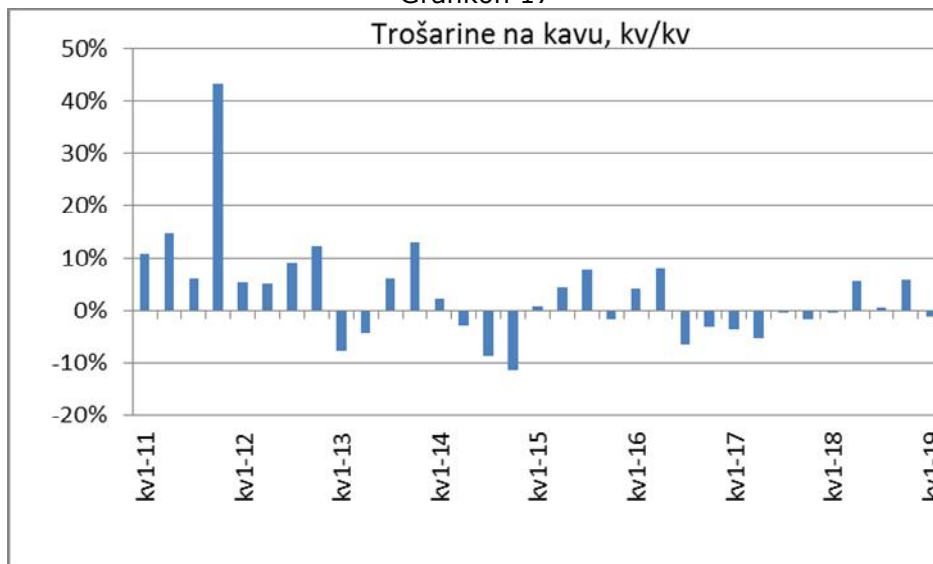
Grafikon 16

U prvom kvartalu 2019. ostvaren je rast od 21,8%. Budući da su se efekti povećanja putarine ispoljili samo u siječnju 2019. stopa rasta u prvom kvartalu je znatno viša od stope rasta prihoda od trošarina na derivate. U ostatku 2019. se očekuje stabilizacija stopa rasta putarine u okvirima rasta potrošnje.

Naplata prihoda od trošarina na kavu odlikuju snažne kvartalne oscilacije (Grafikon 17), koje su, ipak, donijele rast od 3% u 2018. U prva dva mjeseca 2019. ostvaren je rast kumulativne naplate od 2,9%. Međutim, u ožujku su prihodi od trošarina pali za 7,5%, što je anuliralo pozitivan rast, te je u konačnici zabilježen pad naplate od 1,2%.

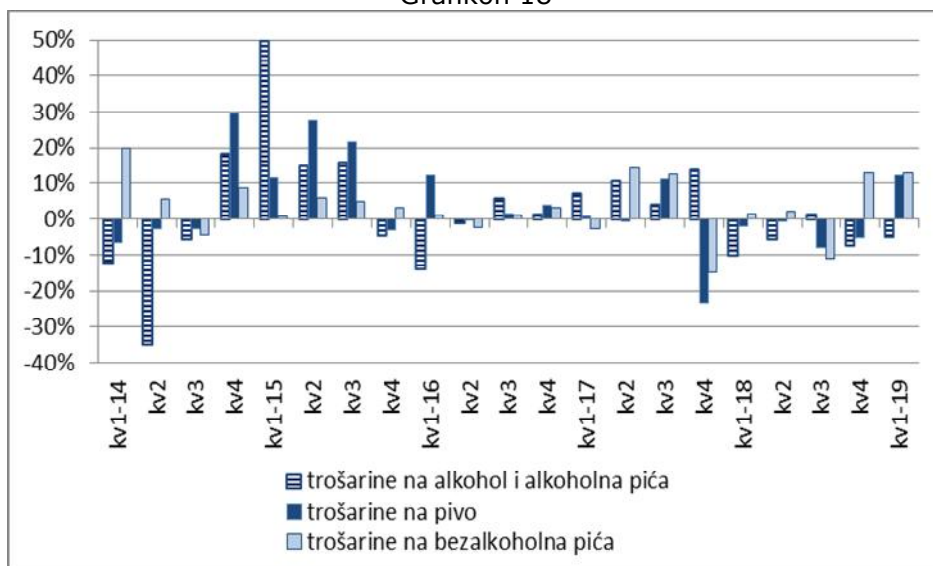
Grafikon 17

U prvom kvartalu 2019. ostvaren je rast naplate prihoda od trošarina na bezalkoholna pića od 12,9%, čime su nastavljeni pozitivni trendovi iz četvrtog kvartala 2018 (Grafikon 18). S druge strane, nastavljaju se negativni trendovi u naplati trošarina na alkohol i alkoholna pića iz 2018.

Naplata trošarina je bila manja za 5,1% u odnosu na isti kvartal 2018. Nakon pet uzastopnih kvartala negativnog rasta u prvom kvartalu 2019. ostvaren je visok rast prihoda od trošarina na pivo od 12,2%. Osnovni faktor visokog rasta naplate u prvom kvartalu je naplata starog duga po osnovu domaće trošarine na pivo. Isključivanje efekta naplate starog duga iz naplate u 2019. rezultira padom ukupne naplate trošarina na pivo od 10,2%. Pri tome je naplata domaće trošarine na pivo manja za 4,4%, dok je u naplati trošarina na uvozna piva ostvaren rast od 3,5%. No, to je bilo nedovoljno da bi se kompenzirali negativni trendovi u naplati domaće trošarine.

Grafikon 18

2. Projekcije prihoda od neizravnih poreza 2019-2022

Projekcije prihoda za razdoblje 2019-2022 dostupne su u Tabeli 3. Kako bi se osigurala uporedivost projektiranih i naplaćenih prihoda od neizravnih poreza, projekcije prihoda od neizravnih poreza prikazane su na gotovinskoj osnovi u skladu sa izvještajima UNO o naplati po vrstama prihoda.

U Tabeli 4. su prikazane projekcije prihoda u % BDP-a. Opadajući trend neizravnih poreza u BDP-u objašnjava se projektiranim padom udjela potrošnje u BDP-u (DEP).⁹ Projektirani udio neizravnih poreza u ukupnoj potrošnji u narednom razdoblju je stabilan i iznosi 19,7% u 2019 (rast 0,2 p.p. u odnosu na 2018. g., vid. Tabela 2), 19,6% u 2020. i 2021. godini, i 19,5% u 2022. godini.

⁹ Prema projekcijama DEP-a iz ožujka 2019.g., udio ukupne potrošnje u BDP-u će pasti sa 93,8% u 2018. godini na 87,8% u 2022.

Tabela 3: Projekcije prihoda od neizravnih poreza u mil KM (2019-2022)

Vrsta prihoda (neto)	u mil KM						Projektirana stopa rasta			
	Izvršenje	Projekcija					2019	2020	2021	2022
	2018	2019	2020	2021	2022					
PDV	3.839,0	3.979,5	4.106,3	4.246,5	4.405,0		3,7%	3,2%	3,4%	3,7%
Trošarine	1.444,7	1.480,1	1.495,6	1.517,1	1.539,6		2,5%	1,0%	1,4%	1,5%
Carine	286,6	302,3	324,4	348,1	376,3		5,5%	7,3%	7,3%	8,1%
Putarina	620,7	656,4	668,3	681,6	695,9		5,8%	1,8%	2,0%	2,1%
Ostalo	29,7	34,6	35,0	35,4	35,8		16,4%	1,1%	1,2%	1,2%
UKUPNO	6.220,8	6.452,9	6.629,6	6.828,7	7.052,6		3,7%	2,7%	3,0%	3,3%
Namjenska putarina *)	-385,9	-410,3	-417,7	-426,0	-435,0		6,3%	1,8%	2,0%	2,1%
SREDSTVA ZA RASPODJELU	5.834,9	6.042,7	6.211,9	6.402,7	6.617,7		3,6%	2,8%	3,1%	3,4%

Napomene:

*) Namjenska putarina je do 1.2.2018. iznosila 0,10 KM/litar derivata nafte, a od 1.2.2018. 0,25 KM/litar derivata nafte

**) Iznos raspoređene namjenske putarine u 2018. godini prema odredbama Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o uplatama na Jedinствени račun i raspodjeli prihoda¹⁰ ne odgovara u potpunosti iznosu prikupljene namjenske putarine prikazane u Tabeli 3 (385,9 mil KM) zbog primjene novog modela raspodjele prikupljene namjenske putarine od 1.2.2018. prema kojem se raspodjela ne vrši na dnevnoj bazi, nego naknadno, po završetku mjeseca za prethodni mjesec na temelju preliminarnog/konačnog izvještaja UNO o naplaćenim prihodima po vrstama. Raspodjele namjenske putarine od 0,10 KM/litar derivata po starom modelu dnevne raspodjele okončana je 31.1.2018., a raspodjela namjenske putarine od 0,25 KM/litar derivata entitetima i Brčko Distriktu prema novom modelu započela je tek u ožujku 2018.

¹⁰ Službeni glasnik BiH br. 91/17

Tabela 4: Projekcije prihoda od neizravnih poreza u % BDP-a (2019-2022)

Vrsta prihoda (neto)	u % BDP-a				
	Izvršenje**)	Projekcija			
	2018	2019	2020	2021	2022
PDV	11,3%	11,2%	11,1%	10,9%	10,7%
Trošarine	4,2%	4,2%	4,0%	3,9%	3,7%
Carine	0,8%	0,9%	0,9%	0,9%	0,9%
Putarina	1,8%	1,8%	1,8%	1,7%	1,7%
Ostalo	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
UKUPNO	18,3%	18,2%	17,9%	17,5%	17,2%
Namjenska putarina *)	-1,1%	-1,2%	-1,1%	-1,1%	-1,1%
SREDSTVA ZA RASPODJELU	17,1%	17,0%	16,7%	16,4%	16,1%

Napomena:

*) Namjenska putarina je do 1.2.2018. iznosila 0,10 KM/litar derivata nafte, a od 1.2.2018. 0,25 KM/litar derivata nafte

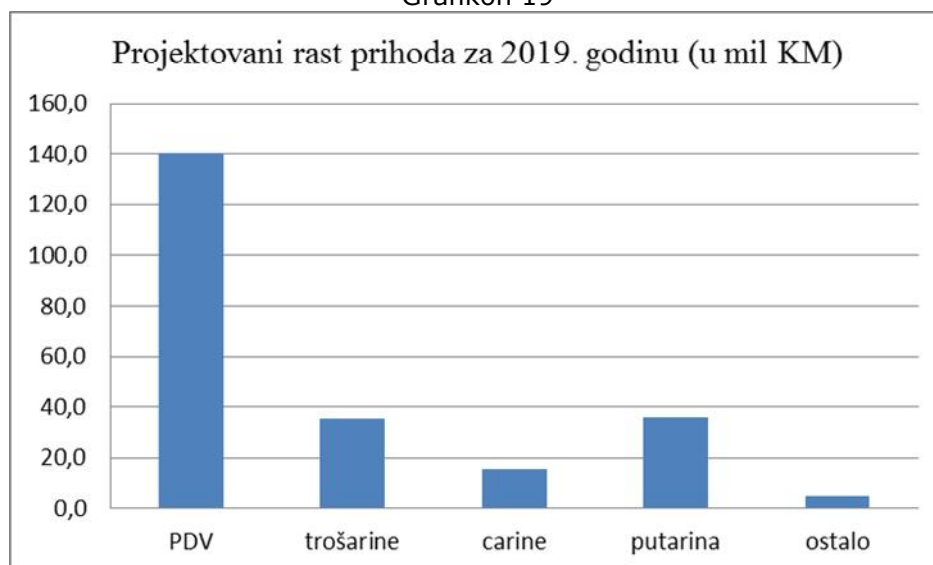
**) S obzirom da za 2018 nisu bili dostupni zvanični podaci iz nacionalnih računa, nego su uzete projekcije BDP-a od strane DEP-a (ožujak 2019), podaci u koloni „Izvršenje za 2018“ se takođe mogu smatrati projekcijama.

2.1. Projekcije za 2019. godinu

Projektirani iznos neto naplate prihoda od neizravnih poreza za 2019. godinu iznosi 6.452,9 mil KM što je za 3,7% više nego u 2018. godini. Projektirani rast prihoda u apsolutnom iznosu iznosi 232,1 mil KM.

Grafikon 19 prikazuje učešće pojedinih vrsta prihoda u projektiranom apsolutnom rastu ukupnih prihoda (u mil KM).

Grafikon 19

PDV

Najveći doprinos projektiranom apsolutnom rastu prihoda u 2019. godinu imaju prihodi od PDV-a (140,4 mil KM). Osnovni faktori koji su utjecali da projektirana stopa rasta godišnje naplate (3,7%) bude čak 1,3 p.p. ispod ostvarene stope rasta neto PDV-a u prvom kvartalu 2019. su:

1. Projekcije makroekonomskih pokazatelja na razini godine (DEP), prvenstveno rasta privatne potrošnje koja je ispod rasta prihoda u prvom kvartalu 2019.
2. Korištena pretpostavka o izostajanju kompenzacije obveza za trošarine i putarine iz potraživanja po osnovu PDV kredita u 2019. godini. S obzirom da neznatan dio kompenzacije obveza u 2018. godini izvršen u prvom kvartalu (3,0 mil KM), u narednom razdoblju (IV-XII 2019) se može očekivati niži rast prihoda od PDV-a nego u prvom kvartalu zbog veće osnovice za usporedbu u prethodnoj godini po ovom osnovu. Korištenje ove pretpostavke odrazilo se na projekcije prihoda od trošarina na derivate nafte i putarine u istom iznosu u suprotnom smjeru (+).

Trošarine

Projektirani iznos ukupnih prihoda od trošarina u 2019. godini iznosi 1.480,1 mil KM, što je za 35,4 mil KM ili 2,5% više od ostvarenja u 2018.

Prihodi od trošarina na derivate nafte

Najveći dio rasta trošarina u 2019. godini od potječe od projektiranog rasta trošarina na derivate nafte koji je značajan zbog korištene pretpostavke o izostanku kompenzacije obveza za trošarine i putarine iz potraživanja po osnovu PDV kredita u 2019. godini. U prilog projektiranom visokom rastu trošarina na derivate nafte idu i povoljni trendovi naplate ovih prihoda u prvom kvartalu 2019 (vid. dio 1.3.2. Naplata u prvom kvartalu 2019., Grafikon 15)

Prihodi od trošarina na duhan

Tekuća kretanja naplate trošarina na duhanske prerađevine u prvom kvartalu 2019. ukazuju na pogoršanje trendova. To je i očekivano s obzirom na posljednje povećanje specifične trošarine od 1.1.2019., koje je uzrokovalo povećanje maloprodajnih cijena duhanskih prerađevina. Rast cijena stvara dodatne poticaje za supstituciju legalnih duhanskih prerađevina sa nelegalnim ili ručno motanim cigaretama, što rezultira daljnjim sažimanjem vrijednosti legalnog tržišta duhanskih prerađevina i padom legalne potrošnje cigareta, mjerene brojem izdanih trošarinskih markica. U takvim okolnostima, uz pojačane mjere protiv jačanja crnog tržišta, u najboljem slučaju može se očekivati naplata prihoda od trošarina na razini naplate iz 2018.godine. Ukupnu situaciju će relaksirati činjenica da bi po procjenama ukupna trošarina sadržana u maloprodajnih cijena svih cigareta trebala u 2019. dostići zakonski prag od 176 KM/1000 cigareta. Ispunjavanjem tog zakonskog plafona, koji ujedno predstavlja i standard oporezivanja cigareta u EU, neće više biti obveznog povećanja specifične trošarine na cigarete početkom 2020. godine. Nakon deset godina kontinuiranog rasta cijena cigareta konzumenti cigareta neće biti pod pritiskom stvaranja kratkoročnih zaliha cigareta koncem godine, što bi se trebalo u manjoj mjeri odraziti na poslovne politike duhanskih kompanija, u smislu promjene dinamike uvoza, kao i na shemu naplate trošarina u 2019., koje se u slučaju uvoza naplaćuju *ex ante*.

Putarina

Projektirani iznos putarine u 2019. godini iznosi 656,4 mil KM što je za 5,8% više od ostvarenja u 2018. Projektirani rast putarine od 35,7 mil KM u 2019. zasnovan je na:

1. efekatima rasta namjenske stope putarine u siječnju 2019 u odnosu na siječanj 2018 (izmjene Zakona o trošarinama primjenjuju se od 1.2.2018.),
2. Procjenama realnog rasta makroekonomskih pokazatelja (DEP)
3. Pretpostavke o izostanku kompenzacije obveza za putarinu iz potraživanja po osnovu PDV kredita u 2019. godini.

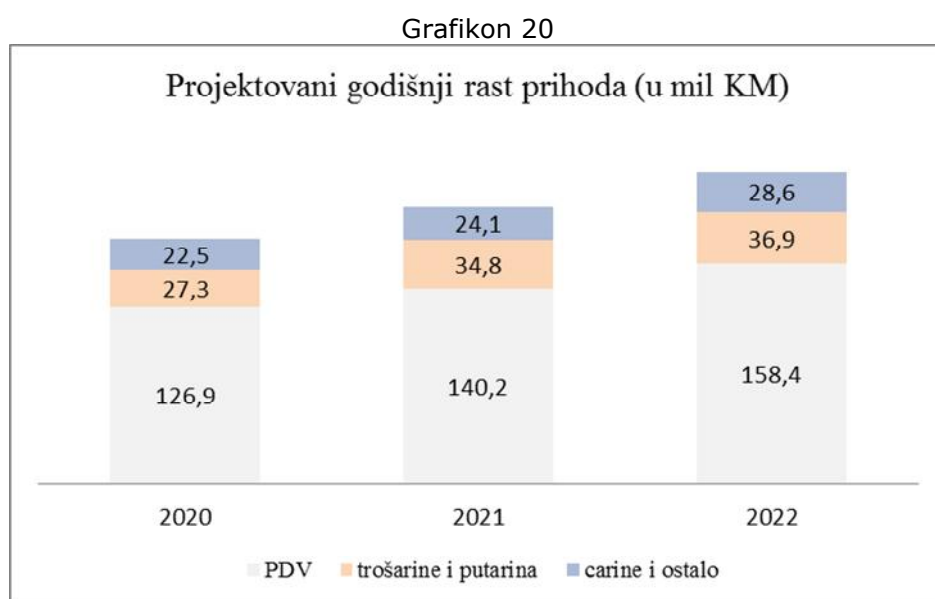
Carine

Projekcija prihoda od carina za 2019. godinu iznosi 302,3 mil KM, a zasnovana je na tekućim trendovima naplate i projekcijama rasta uvoza.

2.2. Projekcije za razdoblje 2020-2022

Projektirane stope rasta prihoda za 2020., 2021., i 2022. godinu iznose 2,7%, 3,0% i 3,3% respektivno. Projekcija prihoda u navedenom razdoblju zasnovana je na projektiranim relevantnim makroekonomskim pokazateljima, historijskoj sezonskoj shemi naplate i projekcijama pojedinih kategorija prihoda za 2019. godinu. Kao i u slučaju 2019., godine projekcije su izrađene na gotovinskoj osnovi. Pretpostavljeno je da neće biti kompenzacija obveza za trošarine i putarinu i potraživanja po osnovu PDV-a. Ukoliko ih eventualno bude to se može odraziti na odstupanja naplate od projekcija po vrstama prihoda, a ne na ukupnu naplatu neizravnih poreza.

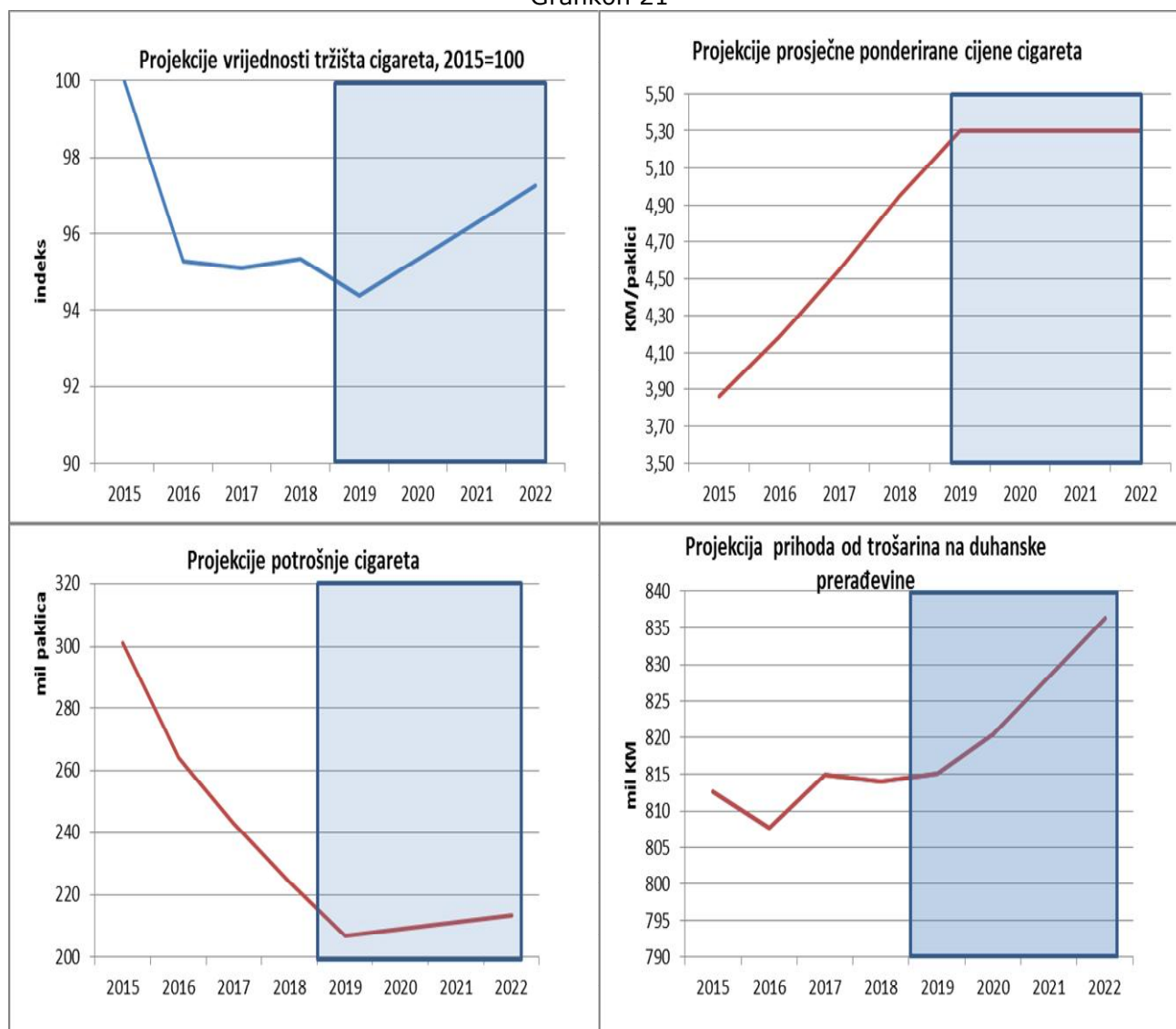
U Grafikonu 20. je prikazan projektirani godišnji rast prihoda po vrstama.

Prihodi od putarine ne doprinose značajno projektiranom apsolutnom rastu prihoda u razdoblju 2020-2022. godine, zbog iscrpljivanja efekata rasta poreznih stopa. Projekcije trošarina (izuzev dijela trošarina na duhan koje se naplaćuju *ad valorem*) i putarine bazirane su na projekcijama realnih stopa rasta odgovarajućih projekcija makroekonomskih pokazatelja, što je, još jedan od razloga, pored pada udjela potrošnje u BDP, trenda pada projektiranih iznosa prihoda u BDP-u (vid. Tabela 4).

Najveći generator suficita prihoda od neizravnih poreza u navedenom razdoblju je PDV, s obzirom na njegovo značajno učešće u prihodima, te planiranim stabilnim stopama rasta u skladu sa projekcijama potrošnje. U sve tri navedene godine prihodi od PDV-a generiraju preko 70% apsolutnog godišnjeg projektiranog rasta prihoda .

Grafikon 21

Polazeći od pretpostavke da će proces harmonizacije trošarina na cigarete sa standardima EU biti okončan u 2019. godini u naredne tri godine može se očekivati stabilizacija tržišta duhanskih prerađevina, pa potom i oporavak (Grafikon 21). Ostvarenje navedenih prognoza ovisi o rastu dohotka, koji bi mogao utjecati da se pušači koji su ranije zbog visokih cijena cigareta prešli na rezani duhan ponovno vrate na potrošnju cigareta. U takvim okolnostima realno je očekivati prvo stagnaciju, a potom i opadanje tržišta rezanog duhana. Ipak, vrijednost tržišta cigareta neće na kraju planiranog razdoblja dostići razinu iz 2015.godine. S obzirom da je prijeko potrebno stabilizirati tržište očekuje se i stabilizacija cijena u prosjeku. Moguće je da će zbog pozicioniranja na tržištu biti promjena cijena pojedinih brendova, pogotovo imajući u vidu potpunu neizvjesnost u vezi budućnosti domaće proizvodnje cigareta. Rapidno smanjenje proizvodnje domaćih cigareta

tokom 2018. imalo je za posljedicu promjenu strukture cigareta, odnosno supstituciju domaćih cigareta brendovima iz uvoza, što je, u konačnici, dovelo do rasta prosječne ponderirane cijene cigareta u BiH iznad očekivane. Promjena strukture tržišta cigareta u korist uvoznih donijela je i promjene sheme naplate prihoda od trošarina¹¹ i, u konačnici, višu naplatu trošarina u 2018. od očekivane. Rast vrijednosti tržišta cigareta uz stagnaciju maloprodajnih cijena mogao bi rezultirati slabim rastom potrošnje cigareta, nakon desetljeća oštrog pada. U navedenim okolnostima u 2020. je moguće očekivati rast prihoda od trošarina od 0,7%, a u 2021. i 2022. od 1% (Grafikon 20). Važan faktor ostvarenja prognoziranog rasta naplate prihoda od trošarina jeste efikasnost mjera za borbu protiv crnog tržišta.

3. Razlike u odnosu na prethodne projekcije

3.1. Razlike projekcija za 2018. godinu

Prema projekcijama Odjeljenja iz listopada 2018. godine bila je očekivana stopa rasta prihoda od neizravnih poreza od 7,3%. Izvršenje je premašeno za 1,3 p.p. ili za 78,2 mil KM (0,23% projektiranog BDP-a). Ako promatramo listopadske projekcije po vrstama prihoda, vidjećemo da su premašene na prihodima od PDV-a i trošarina na duhan (Tabela 5).

Tabela 5. Razlika ostvarenih prihoda u 2018. godini od projekcija iz listopada 2018

	PDV	trošarine			Carine	Putarina	Ostalo	Ukupno
		nafta	duhan	ostalo				
u mil KM	80,2	0,2	7,2	0,5	-0,4	0,5	-10,0	78,2
u % BDP *)	0,24%	0,00%	0,02%	0,00%	0,00%	0,00%	-0,03%	0,23%

*) Projekcija BDP, DEP, ožujak 2019

Prihodi od PDV-a su veći zbog pozitivnih trendova neto naplate u posljednjem kvartalu 2018. Niže ostvarenje povrata od očekivanja iz listopada, prvenstveno po osnovu međunarodnih projekata, pozitivno se odrazilo na neto naplatu. Prihodi od trošarina na duhan prebačeni su zbog supstitucije dijela potrošnje domaćih cigareta cigaretama iz uvoza, te posljedičnog vremenskog pomaka dijela prikupljenih prihoda u 2018. godinu (vid. fusnotu 11). Sve ostale kategorije prihoda (carine, putarine, ostale kategorije trošarina) su ostvarene na razini projektiranog iznosa (razlike između projektiranih i ostvarenih prihoda variraju između 0 i 1 mil KM). Izuzetak su i „ostali prihodi“, kojih je ostvareno 10 mil KM manje od listopadskih projekcija, a odstupanje se odnosi na neusklađene prihode na JR čiji iznos zavisi isključivo od administrativnih faktora.¹² Manji iznos ostvarenih neusklađenih prihoda od njihovog kumulativa u prva tri kvartala pozitivno se odrazio na ostvarene iznose drugih kategorija prihoda, prvenstveno prihoda od PDV-a.

Ako, sa druge strane, promatramo projekcije Odjeljenja iz listopada 2017. na kojima su zasnovani budžeti za 2018. godinu, vidjećemo da su prebačene za 218,1 mil KM ili +0,64% projektiranog BDP-a. Treba imati u vidu da ukupno ostvareni prihodi u 2018. godini nisu uporedivi sa projekcijama iz 2017. godine zbog ostvarenih efekata izmjena Zakona o trošarinama u 2018.g. koji tada nisu bili inkorporirani u projekcije zbog tadašnjih nepoznanica pogledu usvajanja izmjena Zakona o trošarinama. Ako uporedimo sredstva za raspodjelu u 2018. godini (koja ne uključuju navedene efekte) sa projekcijama iz listopada 2017. godine, vidjećemo da su ostvarena na razini koji je tada bio planiran (razlika svega -12,7 mil KM ili -0,04% projektiranog BDP-a).

¹¹ Trošarine na domaće cigarete se uplaćuju po mjesečnoj prijavi deset dana nakon isteka mjeseca, a trošarine na uvozne cigarete prilikom podizanja trošarinskih markica, što je mjesec – mjesec i po prije momenta uvoza/potrošnje.

¹² Neusklađeni prihodi podrazumijevaju prihode kod kojih se ne mogu dovesti uvezu analitika uplata (jedinstveni račun) i analitičke evidencije obveznika u modulima IT sustava UNO.

3.2. Razlike projekcija za razdoblje 2019-2021

Razlike projekcija neizravnih poreza za razdoblje 2019-2021 u odnosu na projekcije iz listopada 2018. godine proizilaze iz promjene trendova naplate pojedinih vrsta prihoda i promjena u projekcijama makroekonomskih pokazatelja (vid. Grafikonu 1-3 u dijelu 1.1. Projekcije makroekonomskih pokazatelja).

U odnosu na projekcije Odjeljenja iz listopada 2018. izmijenjena je i pretpostavka o kompenzaciji obveza za trošarine i putarine iz potraživanja po osnovu PDV kredita¹³. U projekcijama Odjeljenja iz travnja 2019. je napuštena navedena pretpostavka, s obzirom na višemjesečni remont Rafinerije, te posljedični pad potrošnje domaćih derivata i njihovu supstituciju uvoznim. Logično je da bi smanjenje obveza za domaće trošarine na derivate nafte u 2019. godini trebalo dovesti do smanjenja potrebe za korištenjem PDV kredita u svrhu izmirenja obveza za iste. Ponovo se napominje da korištenje bilo koje pretpostavke o iznosima kompenzacije obveza ne utječe na ukupne projektirane prihode, nego na pojedine vrste iskazane na gotovinskoj osnovi.

Pregled razlika projekcija po vrstama prihoda u odnosu na projekcije iz listopada prikazan je u Tabeli 6. Razlike su iskazane u mil KM i u % projektiranog BDP-a (DEP, ožujak 2019).

Tabela 6: Razlike projekcija za razdoblje 2019-2021 u odnosu na projekcije iz listopada 2018.

	u mil KM			u % BDP-a *)		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021
PDV	106,8	115,9	126,5	0,30%	0,31%	0,32%
Trošarine	40,8	26,5	15,0	0,11%	0,07%	0,04%
Carine	-2,1	2,6	7,6	-0,01%	0,01%	0,02%
Putarina	8,8	11,5	14,4	0,02%	0,03%	0,04%
Ostalo	-5,6	-5,6	-5,6	-0,02%	-0,02%	-0,01%
UKUPNO	148,7	151,0	158,0	0,42%	0,41%	0,40%

*) Projekcija BDP, DEP, ožujak 2019

PDV

Iz Tabele 6 se može zaključiti da su najveće razlike na prihodima od PDV-a. Razlike na ovoj vrsti prihoda potiču od:

- promjene osnovice, odnosno većeg izvršenja prihoda od PDV-a u 2018. od projektiranog iznosa u listopadu (vid. Tabelu 5);
- pozitivnih trendova naplate u prvom kvartalu 2019, iznad projektirane stope rasta potrošnje za 2019. godinu (vid dio 1.3.2. Naplata u prvom kvartalu 2019);
- promjene projektiranih stopa rasta privatne potrošnje (vid. Grafikon 3)
- promjene pretpostavke o kompenzaciji obveza za trošarine i putarine iz potraživanja po osnovu PDV kredita u odnosu na projekcije Odjeljenja iz listopada 2018.

Trošarine i putarina

Razlike projekcija trošarina u odnosu na projekcije iz listopada potječu od:

¹³ U projekcijama iz listopada 2018. godine je navedeno sljedeće „Projektirani iznosi prebijanja obveza za trošarine i putarinu i potraživanja po osnovu PDV-a u razdoblju 2019-2021 srazmjerni su projektiranim iznosima 2018. godini, a eventualne greške u procjenama mogu se odraziti na odstupanja naplate od projekcija po vrstama prihoda, a ne na ukupnu naplatu neizravnih poreza”.

- promjene osnovice, odnosno većeg izvršenja prihoda od trošarina na duhan u 2018. od projektiranog iznosa u listopadu (vid. Tabelu 5);
- promjene projektiranih stopa makroekonomskih pokazatelja (vid. Grafikon 1-3)
- sporijeg rasta vrijednosti tržišta cigareta u odnosu na rast potrošnje;
- promjene pretpostavke o kompenzaciji obveza za trošarine i putarine iz potraživanja po osnovu PDV kredita u odnosu na projekcije Odjeljenja iz listopada 2018.

Carine

Razlike projekcija carina u odnosu na projekcije iz listopada potiču od:

- pozitivnih trendova naplate u prvom kvartalu 2019, iznad projektirane stope rasta uvoza za 2019 (vid dio 1.3.2. Naplata u prvom kvartalu 2019);
- Promjene projektiranih stopa uvoza (vid. Grafikon 2)

4. Rizici

S obzirom na osnovne postavke projekcija neizravnih poreza i ukupne ekonomske uvjete u BiH i u svijetu ostvarenje projektirane razine prihoda od neizravnih poreza u razdoblju 2019-2022 je podložno sljedećim rizicima:

- Projekcije prihoda od neizravnih poreza usko su vezane za projekcije makroekonomskih pokazatelja DEP-a. Svako odstupanje ovih parametara od projektiranih vrijednosti predstavlja rizik za projekcije prihoda;
- Slabiji ekonomski oporavak glavnih izvoznih partnera BiH (EU, zemlje CEFTA) povećava razinu rizika za ostvarenje makroekonomskih projekcija, a time i projekcija prihoda od neizravnih poreza u cjelini;
- Jačanje crnog tržišta duhanskih prerađevina, uzrokovano bržim rastom poreznog opterećenja cigareta u BiH u odnosu na zemlje u okruženju, može ugroziti izvršenje projekcija prihoda od trošarina na cigarete;
- Slabljenje regionalne porezne konkurentnosti zbog pogoršanja politike neizravnih poreza u BiH u smislu rasta specifične trošarine na duhanske prerađevine dovešće do smanjenja eksterne potražnje (pogranične, tranzitne, turističke);
- Masovan odljev stanovništva može prouzročiti smanjenje oporezive potrošnje koju su nezaposleni građani koji napuštaju BiH financirali dohociima iz sive ekonomije ili iz doznaka iz inozemstva, kao i potrošnje radno-aktivnih osoba koje napuštaju BiH, čiji će se dohodak zbog seljenja obitelji većinom trošiti izvan BiH;
- Pojava eksternih šokova, u vidu rasta cijena nafte i derivata na svjetskom tržištu izvan sadašnjih očekivanja, pogodit će tržište derivata u BiH i negativno će se odraziti na potrošnju derivata, a time i na izvršenje projekcija prihoda od trošarina na derivate i putarine iz cijene naftnih derivata.